

Vergaderjaar 2020–2021

25 295

Infectieziektenbestrijding

Nr. 587

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 september 2020

Zoals aangekondigd in mijn brief van vandaag (Kamerstuk 25 295, nr. 586), informeer ik u met deze brief, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid en de Minister voor Medische Zorg en Sport, nader over de huidige epidemiologische situatie en de extra maatregelen die we na overleg met de veiligheidsregio's daarop nemen. Het kabinet heeft zich door het Outbreak Management Team (OMT) laten adviseren over de noodzaak en inhoud van de maatregelen. Het advies is bijgevoegd bij deze brief. Met de maatregelen die we nu landelijk nemen, willen we onze kwetsbaarste mensen beschermen en willen we ervoor zorgen dat de zorg het aan blijft kunnen. We willen de samenleving zoveel mogelijk ontzien en het virus zo hard mogelijk raken.

Duiding van de epidemiologische situatie

Er is een sterk stijgende trend te zien in het aantal covid-19-geïncideerde gevallen. Op dit moment wordt een versnelling van de epidemie gezien. Een week geleden telden we 2250 nieuwe besmettingen per dag. Nu zijn dat er twee keer zo veel, ongeveer 3000. Over een ruime week, verwachten we een stijging naar 5000 per dag. Het aantal meldingen neemt in heel Nederland, in alle regio's, sterk toe. Onlangs werd in 14 regio's de grens van 50 besmettingen per 100.000 inwoners per week bereikt. De verwachting is dat binnenkort alle regio's deze grens zullen overschrijden.

Er wordt nu een stijging van incidentie in alle leeftijdsgroepen waargenomen, waarbij deze zich nog steeds het meest zichtbaar aftekent in de jongere leeftijdsgroepen (20–29 jaar).

De aantallen ziekenhuisopnames en IC-opnames laten ook een stijgende trend zien. De grootste toename van ziekenhuis- en IC-opnames is in regio's waar al langer sprake is van een verhoogde incidentie. De

oplopende aantallen ziekenhuisopnames zijn in lijn met stijgende aantallen besmettingen in de oudere leeftijdsgroepen.

De settings waarin mensen besmet raken zijn nog steeds voornamelijk de thuissituatie en overige familie en vrienden. Daarnaast zien we ook clusters in de werksituatie, het verpleeghuis, vrijetijdsbesteding, horeca, kinderopvang en school.

De Reproductiefactor is al weken ruim boven de 1.0. Er zijn geen grote verschillen in het reproductiegetal tussen de regio's en het landelijke gemiddelde. Dit betekent dat er geen grote verschillen in verdubbelingstijd tussen regio's zijn, en daarmee is er geen aanleiding om op regioniveau maatregelen van verschillende intensiteit te nemen.

Met het huidige reproductiegetal is de prognose dat, als er niet wordt ingegrepen, er medio oktober ruim 400 IC-bedden bezet zijn.

Inschaling van de regio's

In navolging van zes regio's vorige week, zijn afgelopen vrijdag nog eens acht regio's bestempeld als zorgelijk. Dit betekent dat voor die regio's nieuwe maatregelen zijn afgekondigd om verdere opmars van het virus tegen te gaan. Deze maatregelen zijn op zondag 27 september om 18 uur ingegaan. In de veiligheidsregio's Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden is sprake van een ernstig beeld. In deze drie regio's is dagelijks een groot aantal nieuwe besmettingen. Op basis van het epidemiologische beeld, is in samenspraak met het RIVM, de GGD'en en de veiligheidsregio's, besloten dat deze 3 regio's worden ingeschaald op het risiconiveau «ernstig». In bijna alle regio's verspreidt het virus zich snel en verslechtert de situatie. Daarnaast staan het bron- en contactonderzoek, de testcapaciteit en in toenemende mate de zorg onder druk in deze regio's. Dit betekent dat verder ingrijpen onvermijdelijk is om het tij te keren. De veiligheidsregio's en het kabinet hebben samen een aanvullend maatregelenpakket opgesteld. De maatregelen die we nu treffen gelden vooralsnog voor drie weken. We schalen de regionale aanpak tijdelijk op naar een landelijke, om het virus de pas af te kunnen snijden. Daarna volgt een nieuw weegmoment en dat is feitelijk een T-splitsing. Of we slagen erin het aantal besmettingen te laten dalen en dan kunnen we kijken hoe we weer terug kunnen naar de regionale aanpak, met meer maatwerk per regio. Of we slagen daar niet in en dan zijn hardere maatregelen onvermijdelijk, die ons dichterbij brengen bij een intelligente lockdown, vergelijkbaar met het voorjaar. Dat is het pad dat we voor ons zien en dat we vandaag inslaan.

Aanvullende landelijke maatregelen per dinsdag 29 september 18.00 uur

De maatregelen die we nu treffen, zijn nadrukkelijk gericht op het verminderen van het aantal contactmomenten. We roepen daarom mensen in algemene zin op om met minder mensen contact te hebben en om drukte te vermijden. Dit zorgt ervoor dat er minder kans is op besmettingen en dat de clusters van besmettingen niet te groot worden.

Verpleeghuizen

In de drie regio's waar de besmettingssituatie nu «ernstig» is, neemt de directeur Publieke Gezondheid contact op met de instellingen voor verpleeghuiszorg over extra maatregelen ten aanzien van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM), testen, dagbesteding, contact en bezoek. Wat PBM betreft, heeft de beroepsgroep voor specialisten ouderengeneeskundigen (Verenso) in de laatste versie van haar behandeladvies van

8 september jl. hierover het volgende opgenomen: «ga in ieder geval [dan] over tot het preventief gebruik van chirurgische neusmondmaskers (type II) door medewerkers en bezoekers bij patiëntencontact binnen 1,5 meter. Besluit door het bestuur op advies van het uitbraak/crisisteam. Een uitzondering kan worden gemaakt bij patiënten(groepen) met een laag risicoprofiel op ernstige complicaties of overlijden.» Ik ga er van uit dat dit advies wordt gevolgd en heb de regio's gevraagd het noodzakelijke contact te leggen en constateer dat dit ook gebeurt.

Verpleeghuizen maken bij het treffen van maatregelen ook gebruik van de handreiking die veldpartijen hebben opgesteld voor sociaal contact en bezoek. De handreiking maakt gebruik van eenzelfde indeling in fasen (waakzaam-zorgelijk-ernstig) en gaat in op de situatie van een uitbraak. In lijn hiermee moet ieder verpleeghuis een plan hebben voor bezoek en sociaal contact, waarbij een goede balans tussen veiligheid en welbevinden het uitgangspunt is. Daarnaast gaat de IGJ nadrukkelijker na of de basishygiëne en infectiepreventie in verpleeghuizen op orde zijn. Ook is van belang dat dat zorgpersoneel met (lichte) klachten sinds 21 september jl. voorrang krijgt bij het testen.

Kwetsbare personen

We vragen verschillende sectoren om ervoor te zorgen dat ouderen en kwetsbaren nog veilig welkom zijn, bijvoorbeeld door toepassing van venstertijden voor de detailhandel en de levensmiddelenbranche. Nader overleg zal plaatsvinden met de branche over de invulling hiervan. Speciaal voor supermarkten komt er een plicht om twee keer per dag een speciaal winkeluur in te voeren voor kwetsbare groepen.

Reizen binnen Nederland

Nu de situatie steeds zorgelijker wordt, roepen we mensen op om zoveel mogelijk de reisbewegingen te beperken. Dit is nodig om te voorkomen dat het virus nog verder om zich heen grijpt.

Thuiswerken

Daarnaast verwachten we van iedereen: werk thuis, tenzij dat niet anders kan. Zo is er minder kans op besmettingen op het werk en minder kans op besmettingen tijdens het reisverkeer van en naar het werk. Ook wordt opgeroepen om voorlopig geen bedrijfsuitjes te houden. Bij organisaties waar desalniettemin bronbesmettingen ontstaan en waar de regels niet goed worden nageleefd, zal handhaving plaatsvinden waar nodig. Werkgevers spelen een belangrijke rol in het houden aan de norm. Het kabinet onderschrijft de oproep die VNO-NCW en MKB Nederland hiertoe hebben gedaan.

Maximum aantal personen per ruimte binnen en per activiteit buiten

Binnen mogen mensen nog samenkomen met ten hoogste 30 personen per zelfstandige ruimte in een gebouw. We kiezen voor 30 personen omdat dit aansluit op het aantal dat we hanteerden in het voorjaar, wat daardoor helderheid in de communicatie kan bieden. Buiten geldt een maximum van 40 personen per activiteit. Voor een samenkomst in een gebouw geldt een zichtbaar gescheiden podium als een zelfstandige ruimte.

https://www.waardigheidentrots.nl/wp-content/uploads/2020/09/Handreiking_bezoek_sociaal-contact_corona_september2020.pdf
Kenmerk 1709971-207318-LZ

Op dit verbod is een aantal uitzonderingen:

- Samenkomsten in een gebouw die noodzakelijk zijn voor de continuering van de dagelijkse werkzaamheden van instellingen, bedrijven en andere organisaties met ten hoogste 100 personen per zelfstandige ruimte;
- Betogingen, samenkomsten en vergaderingen als bedoeld in de Wet openbare manifestaties;
- Personen die in gemeenschap met anderen godsdienst of levensovertuiging belijden. De Minister van Justitie en Veiligheid zal met hen spreken over hoe zij de kans op besmetting kunnen verminderen.
- De vergaderingen van de Staten-Generaal of van een commissie daaruit (in de desbetreffende veiligheidsregio), van de gemeenteraad, provinciale staten en het algemeen bestuur van een waterschap, of van een door deze organen ingestelde commissie, en andere wettelijk verplichte bijeenkomsten;
- Een bijeenkomst van een internationale organisatie, die gevestigd is op het grondgebied van het Koninkrijk, of van een verdragspartij van een verdrag waarbij het Koninkrijk partij is;
- Detailhandel, markten, bibliotheken, musea, monumenten, presentatie-instellingen, dierentuinen, pretparken, kermissen, en daarbij vergelijkbare samenkomsten waarbij sprake is van doorstroom van bezoekers. Hierbij gelden twee voorwaarden voor uitzondering van deze groep:
 - detailhandel moet deurbeleid voeren om ervoor te zorgen dat personen 1,5 meter afstand houden en venstertijden invoeren voor kwetsbaren.
 - veiligheidsregio's bepalen na overleg met doorstroomlocaties m.u.v. detailhandel en markten, per locatie het maximum aantal tegelijkertijd toe te laten bezoekers, daarbij rekening houdend met oppervlakte van de locatie én kunnen garanderen van met name 1,5 meter afstand.
- Onderwijsinstellingen, educatieve activiteiten;
- Kinderopvang;
- Openbaar vervoer en overig bedrijfsmatig personenvervoer (geen rondvaartboten e.d.);
- Sportgelegenheden – en activiteiten;
- Jeugdverenigingen 0 tot 18 jaar (bijv. scouting, cultuur en kunst);
- Luchthavens;
- Zorginstellingen;
- Uitvaarten;
- Een verkiezing als bedoeld in de Kieswet;
- Hotelgasten

Veiligheidsregio's kunnen daarnaast ook een ontheffing verlenen op het maximum van 30 personen per zelfstandige ruimte voor gebouwen van groot belang voor de regio. Uiteraard blijft de 1,5 m regel daar van toepassing.

Gezelschap

Het aantal personen met wie je in de publieke of de besloten ruimte, buiten de woning, een gezelschap mag vormen wordt beperkt tot 4 personen vanaf 13 jaar.

Deze regel geldt niet voor:

- Gezamenlijk huishouden;
- Kinderen tot 13 jaar;
- Betogingen, samenkomsten en vergaderingen als bedoeld in de Wet openbare manifestaties;
- Personen die in gemeenschap met anderen godsdienst of levensovertuiging belijden;
- Personen bij een uitvaart;

- Personen die theater, dans, sport of muziek in de vorm van culturele uiting beoefenen;
 - Beroep, bedrijf of vereniging;
 - De vergaderingen van de Staten-Generaal of van een commissie daaruit (in de desbetreffende veiligheidsregio), van de gemeenteraad, provinciale staten en het algemeen bestuur van een waterschap, of van een door deze organen ingestelde commissie, en andere wettelijk verplichte bijeenkomsten;
 - Een bijeenkomst van een internationale organisatie, die gevestigd is op het grondgebied van het Koninkrijk, of van een verdragspartij van een verdrag waarbij het Koninkrijk partij is;
 - Een verkiezing als bedoeld in de Kieswet.
- N.B.: studenten en leerlingen vormen in het onderwijs geen gezelschap.

Thuisbezoek

Het advies voor het maximum aantal personen thuis te ontvangen wordt verlaagd van 6 tot 3 personen, naast het eigen huishouden (exclusief kinderen tot 13 jaar). Dit geldt ook voor het bezoek aan mensen die in zorginstellingen verblijven.

Verbod toeschouwers bij sport

Alle sportwedstrijden en trainingen vinden plaats zonder publiek, zowel voor amateur- als professionele sportwedstrijden en trainingen. We kunnen dus wel blijven sporten, ook in teamverband, maar even zonder toeschouwers. En ook zonder drankje tijdens of na afloop van de training of wedstrijd, want de sportkantines gaan ook dicht.

Sluiting eet- en drinkgelegenheden

Voor eet- en drinkgelegenheden (waaronder ook coffeeshops, shisha-lounges, alsook eet- en drinkgelegenheden in bioscopen, casino's, speelhallen, theaters, studentenverenigingen en stripclubs) en de daarbij behorende terrassen wordt het verboden om vanaf 21.00 uur nog bezoekers toe te laten. Zij dienen uiterlijk om 22.00 uur te sluiten. Voor gelegenheden die ook een andere functie hebben, naast een eet- en drinkgelegenheid zoals bioscopen, theaters, casino's etc., geldt dat dit deel om 01.00 uur moet sluiten. Dit houdt bijvoorbeeld in dat in een bioscoop de bar om 22:00 uur dicht moet, maar dat de bioscoop tot 01:00 uur films mag blijven vertonen. Voor eet- en drinkgelegenheden die zich bevinden op luchthavens na de securitycheck (airside) geldt bovenstaand verbod niet.

Reservering per tijdvak

Voor «doorstroomlocaties» (zoals bibliotheken, musea, monumenten, presentatie-instellingen, dierentuinen, pretparken, en kermissen) dienen bezoekers vooraf per tijdvak te reserveren. Dit geldt niet voor detailhandel en markten.

Registratieplicht

Ook komt er een registratieplicht voor contactberoepen. Contactberoepen worden verplicht om aan alle klanten te vragen om hun contactgegevens beschikbaar te stellen ten behoeve van de uitvoering van een eventueel bron- en contactonderzoek door de GGD en toe te stemmen in verwerking en overdracht van die gegevens voor dat doel.

Deze verplichting geldt niet voor beroepen waarvoor de registratieplicht het uitoefenen van het beroep, of de veiligheid of welzijn van betrokkenen in de weg zou staan. Bijvoorbeeld voor o.a. zorgverleners, handhavers en opsporingsambtenaren.

Mondkapjes in de veiligheidsregio's Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden

In een eerder advies heeft het OMT,² ten aanzien van de mondneuskapjes geconcludeerd dat er op dat moment geen steun was voor algemeen gebruik van niet-medische mondneuskapjes in de publieke ruimte, maar dat als de epidemiologische situatie daar aanleiding toegeeft, het gebruik opnieuw overwogen kan worden. Aan het OMT is gevraagd om, gelet op de huidige stand van de epidemie, opnieuw een oordeel te geven over het gebruik van mondneuskapjes en daarin het advies van het Redteam om meer gebruik te maken van mondkapjes, te betrekken.³ Het advies van het OMT wordt volgende week verwacht. Ik zal uw Kamer daarover informeren in de voortgangsbrief. Voor Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden, is het advies aan de detailhandel om klanten in de winkel een mondkapje te laten dragen vanwege de hoge besmettingsgraad.

Onderwijs

Het is voor de hele samenleving van groots belang dat kinderen en jongeren gewoon fysiek onderwijs kunnen genieten. Dat willen we met zijn allen mogelijk houden. De extra maatregelen gelden dan ook niet voor de onderwijssectoren, van primair tot en met het hoger onderwijs. Dus: onderwijs gaat door, tenzij dit echt niet anders kan. Het is ook van belang dat de kinderopvang (kinderdagverblijven, bso's en gastouderopvang) zoveel mogelijk openblijft. Dat zorgt ervoor dat ouders (thuis) kunnen werken.

Naleving

Met verschillende sectoren en hun brancheorganisaties zullen we in gesprek gaan over herintroductie van en of betere naleving van hun protocollen. Daarbij gaat het om toepassing van hygiënemaatregelen en de naleving van de anderhalve meter. Dit leverde in het voorjaar een belangrijke bijdrage in de aanpak.

Noodzaak van de maatregelen: OMT-advies

We realiseren ons dat de maatregelen die worden ingevoerd, ingrijpend zijn. De impact van de maatregelen op de samenleving is groot. Mensen worden beperkt in hun leven en in de contacten met andere mensen. Denk bijvoorbeeld aan mensen die hun bruiloft dit voorjaar hadden uitgesteld naar dit najaar in de hoop op een betere situatie en nu worden geconfronteerd met een gezelschap dat maximaal mag bestaan uit vier personen. Ook voor al die sectoren die ook in het voorjaar al geraakt zijn door de crisis, is het moeilijk. Wij zijn ons hiervan zeer bewust en hebben ons dan ook zorgvuldig gebogen over de maatregelen en ons daarbij laten adviseren over de noodzaak en inhoud van de maatregelen.

Zo heeft het OMT op 28 september geadviseerd dat het nemen van deze maatregelen minimaal noodzakelijk is om verdere verspreiding van het

² OMT advies nr. 73 van 28 juli jl

³ www.rssonline.nl

virus weer in te dammen⁴. Lichtere maatregelen of minder maatregelen zullen naar het oordeel van het OMT onvoldoende effect sorteren op de epidemiologische situatie. Gebaseerd op de hierboven beschreven epidemiologie, adviseert het OMT om nu landelijke maatregelen te nemen. De maatregelen moeten in ieder geval gericht zijn op het terugdringen van de R naar een niveau van 0.9 met als doel om de epidemie te beheersen. De maatregelen die het OMT adviseert, zien op communicatie over het beter naleven van de basisregels, het beschermen van kwetsbaren door het instellen van venstertijden voor algemene voorzieningen en winkels en aanvullende maatregelen in verpleeghuizen. Tevens adviseert het OMT een flink aantal maatregelen die gericht zijn op het terugdringen van sociale contacten door onder andere het beperken van de groepsgrootte, sluitingstijden van de horeca en het weren van publiek bij alle sportwedstrijden. In de bijlage is het advies met alle maatregelen opgenomen.

Indien deze maatregelen nu niet worden getroffen, dan zullen meer ingrijpende maatregelen onafwendbaar zijn.

Verder adviseert het OMT om voorbereidingen te treffen voor mogelijk aanvullende maatregelen, gericht op het nog verder verminderen van het aantal contactmomenten.

Het BAO onderschrijft het advies van het OMT dat landelijke maatregelen noodzakelijk zijn. Het BAO is blij dat er geen extra maatregelen t.a.v. scholen nodig zijn en dat we ook kunnen blijven sporten. Het BAO adviseert het kabinet helder te communiceren, en vooral aandacht te besteden aan de uitleg van de maatregelen voor onder andere jongeren en mensen met een migratie achtergrond. Zij vragen ook aandacht voor demonstraties; het is helder dat het recht om te demonstreren een grondrecht is, maar dat mag niet het draagvlak onder de maatregelen aantasten. Het is zaak helder te zijn over evenementen, die kunnen nu eigenlijk niet, tenzij heel klein passend bij de maximale groepsgrootte. Het BAO wil dat regionaal, ook buiten de grote steden, het gebruik van mondneusbescherming ingezet moet kunnen worden bij te verwachten drukte. Tenslotte vraagt het BAO na te denken over de gesuggereerde maatregel dat er 20 mensen binnen in een ruimte mogen zijn voor culturele instellingen, zoals theaters en bioscopen, waar placering en registratie goed geregeld is, en de 1,5 meter goed gehandhaafd kan worden.

In afwijking van wat het OMT adviseert, kiest het kabinet voor een groepsgrootte van samenkomsten van 30 in plaats van 20 personen in binnenruimten. Dit vanwege de eenduidigheid en herkenbaarheid van de maatregel uit het voorjaar.

Verder houdt het kabinet enkele geadviseerde aanvullende beperkende maatregelen achter de hand om eventueel in een latere fase zo nodig toe te passen. Dit betreft het sluiten van douche- en kleedgelegenheden op sportfaciliteiten en het instellen van een (regionale) avond- en nachtklok.

Steunmaatregelen

Ook in deze tweede golf blijft het idee achter het steun- en herstelpakket staan: het kabinet blijft steun bieden waar dat nodig is, stimuleert en investeert waar dat kan en ondersteunt waar aanpassing nodig is. De maatregelen in het pakket zijn gericht op een grillig verloop van de crisis. De steun ademt mee met de geleden schade. Hoe meer omzetsderving er

⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

is, hoe meer steun bedrijven krijgen om hun loonkosten en vaste lasten te kunnen dragen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) en de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). Om ook grotere mkb-ondernemers tegemoet te komen is bovendien het plafond van de TVL verhoogd. Daarnaast biedt de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) inkomensondersteuning aan zelfstandig ondernemers voor zover hun inkomen onder het sociaal minimum komt. Onder de huidige omstandigheden ligt invoering van een beperkte vermogenstoets in de Tozo per 1 oktober 2020 niet langer in de rede. Het kabinet realiseert zich dat gemeenten zich al geruime tijd hebben voorbereid op de uitvoering van de Tozo met een beperkte vermogenstoets.

Deze wijziging komt op een laat moment en vergt aanpassingen in de uitvoering. Het kabinet treedt snel in overleg met gemeenten over invoering van een vermogenstoets op een later moment. Daarnaast blijft het kabinet in gesprek met de sociale partners over het pakket in brede zin.

Tot slot

We zitten onmiskenbaar in een tweede golf. De maatregelen die nu worden getroffen zullen in ieder geval drie weken gelden. We zullen goed volgen of deze maatregelen effect hebben: eerst door de curve af te laten vlakken en daarna door de curve om te buigen. Welke maatregelen de komende tijd nog moeten worden genomen, hangt in sterke mate af van wat het effect is van de genomen maatregelen en van ons eigen gedrag. Hoe beter wij de basisregels naleven, hoe minder ingrijpende maatregelen we verder nog moeten treffen.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
H.M. de Jonge